МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Федеральное государственное автономное учреждение
высшего профессионального образования
"Казанский (Приволжский) федеральный университет"
Отделение татарской филологии и межкультурной коммуникации

УТВЕРЖДАЮ
Проректор
по образовательной деятельности КФУ
Проф. Минзарипов Р.Г.
____
"___"_______________20___ г.

Программа дисциплины

Введение в тюркскую филологию Б3.Б.1

Направление подготовки: 032700.62 - Филология
Профиль подготовки: Прикладная филология (Татарский язык и литература, этнодизайн)
Квалификация выпускника: бакалавр
Форма обучения: очное
Язык обучения: русский
Автор(ы):
Нуриева Ф.Ш.
Рецензент(ы):
Гайнуллина Г.Ф.

СОГЛАСОВАНО:
Заведующий(ая) кафедрой: Харисов Ф. Ф.
Протокол заседания кафедры No ___ от "____" ____________ 201__г
Учебно-методическая комиссия Института филологии и межкультурной коммуникации (отделение татарской филологии и межкультурной коммуникации):
Протокол заседания УМК No ____ от "____" ____________ 201__г

Регистрационный No

Казань
2014

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Содержание

1. Цели освоения дисциплины
2. Место дисциплины в структуре основной образовательной программы
3. Компетенции обучающегося, формируемые в результате освоения дисциплины /модуля
4. Структура и содержание дисциплины/ модуля
5. Образовательные технологии, включая интерактивные формы обучения
6. Оценочные средства для текущего контроля успеваемости, промежуточной аттестации по итогам освоения дисциплины и учебно-методическое обеспечение самостоятельной работы студентов
7. Литература
8. Интернет-ресурсы
9. Материально-техническое обеспечение дисциплины/модуля согласно утвержденному учебному плану

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Программу дисциплины разработал(а)(и) профессор, д.н. (профессор) Нуриева Ф.Ш. кафедра татарского языка и методики преподавания отделение татарской филологии и межкультурной коммуникации им.Г.Тукая , Fenuze.Nurieva@kpfu.ru

1. Цели освоения дисциплины

1) Ознакомить студентов с семьей тюркских языков, их географическим распространением;

2) Ознакомить формированием и развитием тюркских языков;

3) Познакомить классификациями тюркских языков, основными группами тюркских языков;

4) Познакомить основными этапами развития тюркологии.

2. Место дисциплины в структуре основной образовательной программы высшего профессионального образования

Данная учебная дисциплина включена в раздел " Б3.Б.1 Профессиональный" основной образовательной программы 032700.62 Филология и относится к базовой (общепрофессиональной) части. Осваивается на 1 курсе, 2 семестр.

Федеральный государственный образовательный стандарт по направлению : 032700.62 Филология Б1 подготовки "Филология" (бакалавриат) предусматривает изучение дисциплины "Введение в тюркскую филологию" в составе профессионального цикла. Дисциплина "Введение в тюркскую филологию" дает информацию общего характера для начинающего тюрколога о тюркской языковое семье, занимающей обширные территории Евразии; знакомит с основными этапами развития тюркологии.

3. Компетенции обучающегося, формируемые в результате освоения дисциплины /модуля

В результате освоения дисциплины формируются следующие компетенции:

Шифр компетенции	Расшифровка приобретаемой компетенции
ОК-1 (общекультурные компетенции)	владение культурой мышления; способность к восприятию, анализу, обобщению информации, постановке цели и выбору путей ее достижения;
ОК-12 (общекультурные компетенции)	способность работать с информацией в глобальных компьютерных сетях;
ПК-2 (профессиональные компетенции)	владение базовыми навыками сбора и анализа языковых и литературных фактов с использованием традиционных методов и современных информационных технологий
ПК-5 (профессиональные компетенции)	способность применять полученные знания в области теории и истории основного изучаемого языка (языков) и литературы (литератур), теории коммуникации, филологического анализа и интерпретации текста в собственной научно-исследовательской деятельности
ПК-8 (профессиональные компетенции)	владение навыками участия в научных дискуссиях, выступления с сообщениями и докладами, устного, письменного и виртуального (размещение в информационных сетях) представления материалов собственных исследований

В результате освоения дисциплины студент:

1. должен знать:

- тюркские языки и географическое распространение, социально-политический статус языка;
- формирование и развитие тюркских языков;
- о традиционных письменностях, принятых в тюркском языковом круге;
- историю становления тюркологии как науки;

2. должен уметь:
- разбираться в генетической классификации алтайских языков;
- понимать развитие тюркологической науки;
- четко представить историю развития тюркских языков;
- иметь представление о структуре алтайского языкового типа;

3. должен владеть:
- принципами классификации тюркских языков;
- конкретными знаниями о тюркских языках, о тюркологических научных центрах РФ и зарубежом.

4. должен демонстрировать способность и готовность:

знать:
- тюркские языки и географическое распространение, социально-политический статус языка;
- формирование и развитие тюркских языков;
- о традиционных письменностях, принятых в тюркском языковом круге;
- историю становления тюркологии как науки;
уметь:

разбираться в генетической классификации алтайских языков;
- понимать развитие тюркологической науки;
- четко представить историю развития тюркских языков;
- иметь представление о структуре алтайского языкового типа
вледеть:
принципами классификации тюркских языков;
- конкретными знаниями о тюркских языках, о тюркологических научных центрах РФ и зарубежом.

4. Структура и содержание дисциплины/ модуля

Общая трудоемкость дисциплины составляет 3 зачетных(ые) единиц(ы) 108 часа(ов).

Форма промежуточного контроля дисциплины экзамен во 2 семестре.

Суммарно по дисциплине можно получить 100 баллов, из них текущая работа оценивается в 50 баллов, итоговая форма контроля - в 50 баллов. Минимальное количество для допуска к зачету 28 баллов.

86 баллов и более - "отлично" (отл.);

71-85 баллов - "хорошо" (хор.);

55-70 баллов - "удовлетворительно" (удов.);

54 балла и менее - "неудовлетворительно" (неуд.).

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

4.1 Структура и содержание аудиторной работы по дисциплине/ модулю

Тематический план дисциплины/модуля

N	Раздел Дисциплины/ Модуля	Семестр	Неделя семестра	Виды и часы аудиторной работы, их трудоемкость (в часах)			Текущие формы контроля
				Лекции	Практические занятия	Лабораторные работы	
1.	Тема 1. Семья тюркских языков и их географическое распространение.	2	1	4	4	0	тестирование устный опрос
2.	Тема 2. Формирование и основные этапы развития тюркских языков.	2	2-3	2	4	0	тестирование
3.	Тема 3. Урало-алтайская и алтайская гипотезы в тюркологии.	2	4	2	2	0	контрольная работа
4.	Тема 4. Классификация и основные группы тюркских языков.	2	5	2	6	0	реферат
5.	Тема 5. Основные этапы развития тюркологической науки.	2	6-10	6	12	0	тестирование
6.	Тема 6. Тюркология в РФ и зарубежом в настоящее время.	2	11	2	4	0	реферат
.	Тема . Итоговая форма контроля	2		0	0	0	экзамен
	Итого			18	32	0	

4.2 Содержание дисциплины

Тема 1. Семья тюркских языков и их географическое распространение.

лекционное занятие (4 часа(ов)):

Тюркология фәненең барлыкка килүе һәм бүгенге торышы. Ориенталистика фәне һәм тюркология.Тюркологиянең Көнчыгышны өйрәнү фәненә мөнәсәбәте. ?Төрки филологиягә кереш? фәненең өйрәнү предметы һәм бурычлары. Хәзерге төрки телләр һәм үле телләр. Борынгы төрки халыклар. Хәзерге төрки телләр һәм халыкларның таралыш географиясе, территориаль төркемнәре.

практическое занятие (4 часа(ов)):

Хәзерге төрки халыклар, аларның таралыш географиясе, телләре һәм территориаль яктан төркемләнүе: 1) Көнбатыш төркем (Литваның көнбатыш өлешендә, Украина, Молдавиядә яшәүче төрки халыклар); 2) Кавказ һәм Дагыстанда яшәүче төрки халыклар; 3) Идел буе һәм Уралда яшәүче төрки халыклар; 4) Урта Азия һәм Казахстанда яшәүче төрки халыклар; 5) Көнбатыш Себердә яшәүче төрки халыклар; 6) Көнчыгыш Себердә яшәүче төрки халыклар; 7) Алтай төркиләренең телләре; 8) Саян таулары ягында таралган төрки халыклар. Чит илләрдә яшәүче төрки халыклар.

Тема 2. Формирование и основные этапы развития тюркских языков.

лекционное занятие (2 часа(ов)):

Төрки телләр үсешендә тарихи чорлар.

практическое занятие (4 часа(ов)):

Төрки телләр үсешендә тарихи чорлар һәм аларга характеристика. Бу чорларда үсеш алган төрки халыклар, алар калдырган фәнни, мәдәни, әдәби, лингвистик мирас.

Тема 3. Урало-алтайская и алтайская гипотезы в тюркологии.

лекционное занятие (2 часа(ов)):

Төрки телләрнең башка телләргә мөнәсәбәте ягыннан Алтай һәм Урал-Алтай теорияләре.

практическое занятие (2 часа(ов)):

Алтай телләре. Урал-Алтай телләре. Алтай телләренә нигез салучы Ф.И.Табберт-Страленберг. Алтай телләренең типологик охшашлыгы. Бу мәсьәләгә төрлечә карашлар.

Тема 4. Классификация и основные группы тюркских языков.

лекционное занятие (2 часа(ов)):

Төрки телләрне төркемләү принциплары классификацияләр

практическое занятие (6 часа(ов)):

Төрки телләрне төркемләү мәсьәләсе. Классификация нигезенә салына торган билгеләр. М.Кашгари, В.В.Радлов, Ф.Е.Корш, Н.Ф. Катанов, А.Н.Самойлович, С.Е.Малов, Н.А.Баскаков классификацияләре. Аларның лингвистик һәм тарихи-этник нигезләре.

Тема 5. Основные этапы развития тюркологической науки.

лекционное занятие (6 часа(ов)):

Төрки телләрне өйрәнү тарихы.

практическое занятие (12 часа(ов)):

XVIII йөз башында Россиядә иҗтимагый-сәяси шартлар. Перт I нең Көнчыгыш сәясәтенә бәйле рәвештә тюркологиянең беренче яралгылары. Д.Кантимер эшчәнлеге. Россиядә академия ачылу. Беренче экспедицияләр оештырылу. Академия оештырылу һәм аның көнчыгышны өйрәнү юнәлеше. Г.З.Байер, Г.Я.Кер, Ф.И.Табберт-Страленберг эшчәнлеге. Экспедицияләр оештыру. Барлык телләрнең чагыштырмалы сүзлеге. Дамаскин сүзлеге. Паллас сүзлеге. Төрле уку йортларында көнчыгыш телләрне һәм татар телен укыта башлау (Әстерхан халык училещесы, Беренче Казан гимназиясе, Казан рухани семинариясе һ.б.) С.Хәлфин эшчәнлеге. Россиядә университетлар: Харьков, Мәскәү, Казан, Петербург университетлары, Мәскәүдә Лазарев исемендәге көнчыгыш телләрне өйрәнү институты, Казан университеты. Казан университетында беренче төрки-татар кафедрасы. И.Хәлфин, А.Казембек, М.Мәхмүдев, И.Н.Березин, Н.Катанов эшчәнлеге. Университет галимнәре тирәсенә төрле уку йортларында укыткан галимнәрнең туплануы һәм Казан тюркологлар мәктәбе барлыкка килү. Казан тюркологлар мәктәбенең төп үзенчәлекләре.

Тема 6. Тюркология в РФ и зарубежом в настоящее время.

лекционное занятие (2 часа(ов)):

Төрки тел белеме мәркәзләре. Мәскәү, Санкт-Петербург, Баку, Фрунзе, Новосибирск, Ташкентта төрки тел белеме мәркәзләре. Н.К.Дмитриев, Э.В.Севортян, Э.Н.Нәҗип, Н.А.Баскаков, Э.Р.Тенишев, А.Н.Кононов, А.М.Щербак һ.б. тел белеме өлкәсендә эшчәнлеге һәм хезмәтләре.

практическое занятие (4 часа(ов)):

Чит илләрдә төрки тел белеме. Венгрия, Алмания, Америка, Финляндия, Болгария, Швейция, Польша, Япониядә төрки тел белеме

4.3 Структура и содержание самостоятельной работы дисциплины (модуля)

N	Раздел Дисциплины	Семестр	Неделя семестра	Виды самостоятельной работы студентов	Трудоемкость (в часах)	Формы контроля самостоятельной работы
1.	Тема 1. Семья					

тюркских языков и их географическое распространение.

		подготовка к
2	1	

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

тестированию

2	тестирование

N	Раздел Дисциплины	Семестр	Неделя семестра	Виды самостоятельной работы студентов	Трудоемкость (в часах)	Формы контроля самостоятельной работы
				подготовка к устному опросу	2	устный опрос
2.	Тема 2. Формирование и основные этапы развития тюркских языков.	2	2-3	подготовка к тестированию	2	тестирование
3.	Тема 3. Урало-алтайская и алтайская гипотезы в тюркологии.	2	4	подготовка к тестированию	4	тесирование
4.	Тема 4. Классификация и основные группы тюркских языков.	2	5	подготовка к реферату	2	реферат
5.	Тема 5. Основные этапы развития тюркологической науки.	2	6-10	подготовка к тестированию	6	тестирование
6.	Тема 6. Тюркология в РФ и зарубежом в настоящее время.	2	11	подготовка к реферату	4	реферат
	Итого				22	

5. Образовательные технологии, включая интерактивные формы обучения

Вузовское освоение курса "Введение в тюркскую филологию" предполагает использование как традиционных, так и инновационных образовательных технологий. Из традиционных образовательных технологий используются в учебном процессе лекция, практическое занятие, семинар и др. В курсе используются новые информационные технологии: Интернет-ресурсы и др.

6. Оценочные средства для текущего контроля успеваемости, промежуточной аттестации по итогам освоения дисциплины и учебно-методическое обеспечение самостоятельной работы студентов

Тема 1. Семья тюркских языков и их географическое распространение.

тестирование , примерные вопросы:

Нуриева Ф.Ш. Введение в тюркскую филологию (на татарском языке). Система интерактивного тестирования знаний. http: // 192. 168. 5. 110: 8000 11.

устный опрос , примерные вопросы:

Төрки тел белеменә кереш? фәненең өйрәнү предметы, бурычлары. Ориенталистика фәне һәм тюркология барлыкка килү, бүгенге торышы. Хәзерге төрки телләр һәм халыклар. Аларның таралыш географиясе, территориаль төркемнәренә гомуми характеристика.

Тема 2. Формирование и основные этапы развития тюркских языков.

тестирование , примерные вопросы:

Нуриева Ф.Ш. Введение в тюркскую филологию (на татарском языке). Система интерактивного тестирования знаний. http: // 192. 168. 5. 110: 8000 11.

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Тема 3. Урало-алтайская и алтайская гипотезы в тюркологии.

тесирование , примерные вопросы:

Алтай телләре. Урал-Алтай телләре. Алтай телләренә нигез салучы Ф.И.Табберт-Страленберг. Алтай телләренең типологик охшашлыгы. Бу мәсьәләгә төрлечә карашлар.

Тема 4. Классификация и основные группы тюркских языков.

реферат , примерные темы:

Төрки телләрне төркемләү мәсьәләсе. Классификация нигезенә салына торган билгеләр. М.Кашгари, В.В.Радлов, Ф.Е.Корш, Н.Ф. Катанов, А.Н.Самойлович, С.Е.Малов, Н.А.Баскаков классификацияләре. Аларның лингвистик һәм тарихи-этник нигезләре.

Тема 5. Основные этапы развития тюркологической науки.

тестирование , примерные вопросы:

Нуриева Ф.Ш. Введение в тюркскую филологию (на татарском языке). Система интерактивного тестирования знаний. http: // 192. 168. 5. 110: 8000 11.

Тема 6. Тюркология в РФ и зарубежом в настоящее время.

реферат , примерные темы:

Венгрия, Алмания, Америка, Финляндия, Болгария, Швейция, Польша, Япониядә төрки тел белеме.

Тема . Итоговая форма контроля

Примерные вопросы к экзамену:

1) Контрольные вопросы и задания для проведения текущего контроля и промежуточной аттестации по итогам освоения дисциплины (Үткән материалларны ныгыту һәм кабатлау өчен тест үрнәкләре)

Тесты

Төрки халыкларның географик урнашуы

1. Идел буе - Уралда яшәүче төрки халык:

а) гагауз

б) башкорт

в) якут

г) төрек

1.б

2. Идел буе - Уралда яшәүче төрки халык:

а) татар

б) казах

в) кыргыз

г) әзербайҗан

2. а

3. Идел буе - Уралда яшәүче төрки халык:

а) караим

б) үзбәк

в) төрек

г) чуваш

3. г

4. Кавказ һәм Дагыстанда яшәүче төрки халык:

а) караим

б) кумык

в) кыргыз

г) хакас

4. б
5. Кавказ һәм Дагыстанда яшәүче төрки халык:
а) урум
б) трухмен
в) төрекмән
г) казах
5. б
6. Кавказ һәм Дагыстанда яшәүче төрки халык:
а) әзербайҗан
б) уйгыр
в) караим
г) шор
6. а
7. Кавказ һәм Дагыстанда яшәүче төрки халык:
а) кырым татарлары
б) карачай-балкар
в) себер татарлары
г) чулым төркиләре
7. б
8. Урта Азиядә һәм Казахстанда яшәүче төрки халык:
а) уйгыр
б) татар
в) чуваш
г) алтай
8. а
9. Урта Азиядә һәм Казахстанда яшәүче төрки халык:
а) чуваш
б) башкорт
в) татар
г) төрекмән
9. г
10. Урта Азиядә һәм Казахстанда яшәүче төрки халык:
а) кырымчак
б) комык
в) каракалпак
г) караим
10. в
11. Урта Азиядә һәм Казахстанда яшәүче төрки халык:
а) үзбәк
б) хакас
в) урум
г) кырым татарлары
11. а
12.Урта Азиядә һәм Казахстанда яшәүче төрки халык:
а) татар
б) гагауз

в) кыргыз
г) кырым татарлары
12. в
13. Урта Азиядә һәм Казахстанда яшәүче төрки халык:
а) чуваш
б) казах
в) төрек
г) алтай
13. б
14. Көнбатышта (Литва, Украинада) яшәүче төрки халык:
а) караим
б) төрекмән
в) уйгыр
г) тува
14. а
15. Көнбатышта (Литва, Украинада) яшәүче төрки халык:
а) кыргыз
б) кырымчак
в) казах
г) хакас
15. б
16. Көнбатышта (Литва, Украинада) яшәүче төрки халык:
а) алтай
б) шор
в) урум
г) үзбәк
16. в
17. Көнбатышта (Литва, Украинада) яшәүче төрки халык:
а) үзбәк
б) хакас
в) чуваш
г) гагауз
17. г
18. Көнбатышта (Литва, Украинада) яшәүче төрки халык:
а) кырым татарлары
б) себер татарлары
в) татарлар
г) әзербайҗан
18. а
19. Көнбатыш Себердә яшәүче төрки халык:
а) себер татарлары
б) кырым татарлары
в) кумык
г) карачай-балкар
19. а
20. Көнбатыш Себердә яшәүче төрки халык:

а) чулым татарлары
б) чуваш
в) тува
г) якут
20. а

Тәңгәллек

1. Этник төркемнәре белән тәңгәлләштерегез:
1. татар а) угыз
2. төрек б) кыпчак
3. үзбәк в) карлук
4. чуваш г) болгар

1-б, 2-а, 3-в, 4-г.

2. Халыкларны географик урын белән тәңгәлләштерегез:

1) Көнбатыш төркем а) татар
2) Себердә яшәүче халыклар б) гагауз
3) Урта Азия, Казахстан в) шор
4) Идел, Урал г) каракалпак
1-г, 2-в, 3-б, 4-а.

3. Халыкларны географик урын белән тәңгәлләштерегез:
1) кырымчак а) Себер төркеме
2) татар б) Көнбатыш төркем
3) кумык в) Идел-Урал буе
4) тофа г) Кавказ, Дагыстан
1-б, 2-в, 3-г, 4-а.

4. Әсәрләрне авторлары белән тәңгәлләштерегез:
1) "Диване-лөгат эт түрк" а) С.У. Ремезов
2) "Русча-татарча кулъязма сүзлек" б) М. Кашгарый
3) "Описание народов Сибири" в) М. Ногман
4) "Русча-татарча сүзлек" г) С. Хәлфин
1-б, 2-в, 3-а, 4-г.

5. Чорларның тарихи чикләрен тәңгәлләштерегез:
1) Алтай чоры а) 15 гас. б.көннәргә кадәр
2) Хун чоры б) тарихи чикләре билгесез
3) Яңа төрки чор в) б.э 5 гасырына кадәрге чор
4) Борынгы төрки чор г) 5-10 гасырга кадәр
1-б, 2-в, 3-а, 4-г.

6. Себер халыкларын географик урыны белән тәңгәлләштерегез:

1) Көнбатыш регион а) тува, тофалар
2) Көнчыгыш регион б) Себер татарлары, Чулым татарлары
3) Саян регионы в)хакас, шорлар
4) Алтай регионы г)якутлар, долганнар

7. Әсәрне авторлары белән тәңгәлләштерегез:
1) "Нәһҗел Фәрадис" а) С.Сараи
2) "Гөлестан бит төрки" б) М.Болгари
3) "Мәхәббәтнамә" в) Й.Баласагунлы

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

4) "Кутадгу белек" г) Хәрәзми
1-б, 2-а, 3-г, 4-в.

8.Төрки телләрне төркемләүдә галимнәр нигез итеп алган билгеләрне тәңгәлләштерегез:
1) С.С. Малов а) генеологик
2) А.Н. Баскаков б) тарихи
3) В.В. Богородицкий в) фонетик-морфологик
4) А.Н. Самойлович г) географик
1-б, 2-а, 3-г, 4-в.

9. Халыкларның хәзерге атамаларын борынгы исемнәре белән тәңгәлләштерегез:
1) караим а) алан
2) карачай б) кузнец татарлары
3) якут в) карай
4) шор г) саха

10. Халыкларны диннәре белән тәңгәлләштерегез:
1) кырымчак а) христиан
2) гагауз б) ислам
3) тофа в) иудаизм
4) Литва һәм Белоруссия татарлары г) шаманлык

11. Халыкларны географик төркемнәренә тәңгәлләштерегез:
1) казах а) Идел буе һәм Урал
2) башкорт б) Кавказ һәм Төньяк Кавказ
3) хакас в) Себер төркеме
4) әзебайҗан г) Урта Азия һәм Казахстан

12. Халыкларны географик төркемнәренә туры китерегез:
1) уйгур, үзбәк, кыргыз а) Көнбатыш төркем
2) якут, шор, хакас б) Кавказ һәм Төньяк Кавказ
3) гагауз, караим, кырымчак в) Себер төркеме
4) әзербайҗан, нугай, карачай г) Урта Азия һәм Казахстан

13.Халыкларның хәзерге атамаларын борынгы исемнәре белән тәңгәлләштерегез:
1) хакас а) карагас
2) тува б) мрас татарлары
3) тофа в) саян
4) шор г) Абакан татарлары

14. Халыкларның этник төркемнәрен тәңгәлләштерегез:
1) нугай а) болгар
2) төрекмән б) кыпчак
3) чуваш в) угыз
4) үзбәк г) карлук

15. Халыкларны төркемнәренә туры китерегез:
1) урум а) Себер төркеме
2) нугай б) Урта Азия һәм Казахстан
3) каракалпак в) Көнбатыш төркем
4) алтай г) Кавказ һәм Төньяк Кавказ

16. Халыкларның этник төркемнәрен билгеләгез:

1) алтай а) карлук
2)гагауз б) кыпчак
3) үзбәк в) угыз
4) караим г) уйгыр-угыз

17. Географик төркемнәргә бәйле халыкларны тәңгәлләштерегез:
1) Көнбатыш төркем а) балкар
2) Себер төркеме б) кырымчак
3)Кавказ һәм Төньяк Кавказ в) уйгыр
4) Урта Азия һәм Казахстан г) хакас

18. Халыкларның этник төркемнәрен тәңгәлләштерегез:
1) кыргыз а) кыпчак
2) уйгыр б) угыз
3) трухмен в) карлук
4) каракалпак г) кыпчак-кыргыз

19.Халыкларны географик төркемнәренә туры китерегез:
1) комык а) Себер төркеме
2) якут б) Көнбатыш төркем
3) Кырым татарлары в) Урта Азия һәм Казахстан
4) кыргыз г) Кавказ һәм Төньяк Кавказ

20. Авторларның хезмәтләрен тәңгәлләштерегез:
1) Габен А. а) "Рунические письменности евразийских степей"
2) Тенишев Э.Р. б) "Язык орхоно-енисейской письменности"
3) Насилов В.М. в) "Принципы составления исторических грамматик и Истории литературных тюркских языков"
4) Кызласов В.Р. г) "Культура письма и печатания у древних тюрков"

Контрольная работа �1
I вариант
1. Хәзерге төрки телләр һәм халыклар. Аларның таралыш географиясе.
2. Идел буе һәм Урал төрки халыклары. Аларны башка телләрдән аера торган тел үзенчәлекләре.
3. Төрки халыкларның тарихи-этник төркеме буларак угызлар. Нинди телләргә нигез салулары һәм төп тел үзенчәлекләре.
4. Тестлар.
Кавказ һәм Дагыстанда яшәүче төрки халык:
а) караим
б) кумык
в) кыргыз
г) хакас

Урта Азиядә һәм Казахстанда яшәүче төрки халык:
а) чуваш
б) башкорт
в) татар
г) төрекмән

Көнбатышта (Литва, Украинада) яшәүче төрки халык:
а) караим

б) төрекмән
в) уйгыр
г) тува

Көнбатыш Себердә яшәүче төрки халык:
а) чулым татарлары
б) чуваш
в) тува
г) якут

Кыпчак этник төркеме нигезендә формалашкан төрки халык -
а) чувашлар
б) гагаузлар
в) уйгырлар
г) татарлар

II вариант

1. Хәзерге төрки телләр һәм халыклар. Аларның таралыш географиясе.
2. Урта Азия һәм Казахстанда яшәүче төркиләр.
3. Төрки халыкларның тарихи-этник төркеме буларак кыпчаклар. Нинди телләргә нигез салулары һәм төп тел үзенчәлекләре.
4. Тестлар.

Идел буе - Уралда яшәүче төрки халык:
а) караим
б) үзбәк
в) төрек
г) чуваш

Көнбатыш Себердә яшәүче төрки халык:
а) себер татарлары
б) кырым татарлары
в) кумык
г) карачай-балкар

Көнбатышта (Литва, Украинада) яшәүче төрки халык:
а) караим
б) төрекмән
в) уйгыр
г) тува

Кавказ һәм Дагыстанда яшәүче төрки халык:
а) кырым татарлары
б) карачай-балкар
в) себер татарлары
г) чулым төркиләре

Угыз этник төркеме нигезендә формалашкан төрки халык -
а) татарлар
б) башкортлар
в) кырым татарлары
г) комыклар

III вариант

1. Хәзерге төрки телләр һәм халыклар. Аларның таралыш географиясе.

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

2. Кавказда һәм Дагыстанда яшәүче төрки халыклар.
3. Төрки халыкларның тарихи-этник төркеме буларак карлуклар-уйгурлар. Хәзерге көндә дәвамчылары һәм төп тел үзенчәлекләре.
4. Тестлар.

Урта Азиядә һәм Казахстанда яшәүче төрки халык:
а) уйгыр
б) татар
в) чуваш
г) алтай

Көнбатышта (Литва, Украинада) яшәүче төрки халык:
а) кырым татарлары
б) себер татарлары
в) татарлар
г) әзербайҗан

Идел буе - Уралда яшәүче төрки халык:
а) гагауз
б) башкорт
в) якут
г) төрек

Көнбатыш Себердә яшәүче төрки халык:
а) чулым татарлары
б) чуваш
в) тува
г) якут

Кыпчак этник төркеме нигезендә формалашкан төрки халык -
а) угызлар
б) кыргызлар
в) чувашлар
г) урумнар

IV вариант
1. Хәзерге төрки телләр һәм халыклар. Аларның таралыш географиясе.
2. Себердә яшәүче төрки халыклар.
3. Төрки халыкларның тарихи-этник төркеме буларак болгарлар. Нинди телләргә нигез салулары һәм төп тел үзенчәлекләре.
4. Тестлар.

Идел буе - Уралда яшәүче төрки халык:
а) татар
б) казах
в) кыргыз
г) әзербайҗан

Урта Азиядә һәм Казахстанда яшәүче төрки халык:
а) чуваш
б) башкорт
в) татар
г) төрекмән

Көнбатышта (Литва, Украинада) яшәүче төрки халык:

а) алтай
б) шор
в) урум
г) үзбәк

Кавказ һәм Дагыстанда яшәүче төрки халык:
а) әзербайҗан
б) уйгыр
в) караим
г) шор

Угыз этник төркеме нигезендә формалашкан төрки халык -
а) чувашлар
б) үзбәкләр
в) татарлар
г) төркеләр

Контрольная работа �2

I вариант

1. Төрки телләр үсешендә төп тарихи чорлар: алтай чоры, һун чоры, борынгы төрки чор, урта төрки чор, яңа төрки чор. Чорларга характеристика.

2. Төрки телләрне төркемләгән А.Н.Самойлович бүленеше.

II вариант

1. Төрки телләр үсешендә төп тарихи чорлар: алтай чоры, һун чоры, борынгы төрки чор, урта төрки чор, яңа төрки чор. Чорларга характеристика.

2. А.Н.Баскаковның генеалогик классификациясе.

2) Тематика рефератов (Рефератлар язу өчен темалар)

1. Х.Фәезхановның тел белеме өлкәсендәге эшчәнлеге.
2. И.Хәлфиннең тел белеме өлкәсендәге эшчәнлеге.
3. Г.Алпаровның тел белеме өлкәсендәге эшчәнлеге.
4. Ш.Рамазановның тел белеме өлкәсендәге эшчәнлеге.
5. К.Насыйриның тел белеме өлкәсендәге эшчәнлеге.
6. Л.Җәләйнең тел белеме өлкәсендәге эшчәнлеге.
7. Җ.Вәлидинең тел белеме өлкәсендәге эшчәнлеге.
8. Г.Нугайбәкнең тел белеме өлкәсендәге эшчәнлеге.
9. Г.Ибрагимовның тел белеме өлкәсендәге эшчәнлеге.
10. М.Мәхмүдевнең тел белеме өлкәсендәге эшчәнлеге.
11. С.Хәлфиннең грамматикасы һәм сүзлеге.
12. Н.Ф. Катановның эшчәнлеге һәм хезмәтләре.
13. В.В.Радловның эшчәнлеге һәм хезмәтләре.
14. А.Казембекның эшчәнлеге һәм хезмәтләре.
15. А.К.Дмитриевның эшчәнлеге һәм хезмәтләре.
16. А.Н.Кононовның эшчәнлеге һәм хезмәтләре.
17. Н.А.Баскаковның эшчәнлеге һәм хезмәтләре.

Имтихан билетлары
(йомгаклау тикшерү эшләренә бәйле рәвештә)

Билет 1

1. "Төрки тел белеменә кереш" фәненең өйрәнү предметы, бурычлары. Ориенталистика фәне һәм тюркология барлыкка килү, бүгенге торышы.

2. Хәлфиннәр эшчәнлеге (Ибраһим Хәлфин, Сәгыйть Хәлфин).

Билет 2

1. Хәзерге төрки телләр һәм халыклар. Аларның таралыш географиясе, территориаль төркемнәренә гомуми характеристика.

2. Мәхмүд Кашгарый һәм аның хезмәте. Хәзерге көндә әһәмияте.

Билет 3

1. Төрки халыкларның тарихи-этник төркеме буларак кыпчаклар. Кыскача тарихы, нинди телләргә нигез салулары.

2. Каюм Насыйри эшчәнлеге. Тел белеме өлкәсендәге хезмәтләре.

Билет 4

1. Урал-Алтай һәм Алтай теорияләре.

2. Хөсәен һәм Габделгалләм Фәезхановлар. Аларның эшчнәлеге һәм хезмәтләре.

Билет 5

1. Төрки халыкларның тарихи-этник төркеме буларак угызлар. Кыскача тарихы, нинди телләргә нигез салулары.

2. Л.Җәләйнең татар тел белеменә караган хезмәтләре.

Билет 6

1. Төрки халыкларның тарихи-этник төркеме буларак карлуклар. Аларның тарихы, хәзерге көндә дәвамчылары.

2. Җ.Вәлидинең тел белеме өлкәсендәге эшчәнлеге.

Билет 7

1. Иң борынгы төрки халыклар: һун, хәзәр, болгар. Алар турында мәгълүматлар. Материаль һәм рухи мәдәнияты.

2. Н.Ф.Катановның фәнни эшчәнлеге һәм тормыш юлы.

Билет 8

1. Төрки телләр формалашу, үсешендә төп тарихи чорлар. Алтай чорына характеристика бирегез.

2. В.В.Радлов Алтай һәм Казан чоры эшчәнлеге. Шул чорда басылган хезмәтләре.

Билет 9

1. Борынгы төрки чор. Аның хронологик чикләре, дәүләтчелек формасы.

2. XX йөз башында Казан тюркология мәктәбе.

Билет 10

1. Урта төрки чор. Монгол яуларына кадәр төрки халыклар. Бу чордагы мәдәни үзәкләр.

2. Революциядән соң эшләүче тюрколог галимнәр, фәнни үзәкләр.

Билет 11

1. XX йөз башында язылган грамматикалар, аларның татар тел белемен үстерүдәге роле.

2. Якут, хакас, алтай, тува телләре кайсы төркемгә керә? Төп үзенчәлекләре.

Билет 12

1. Төрки телләрнең төрле төркемнәргә бүленүен билгеләгез. Нинди билгеләр нигез итеп алынган? (В.Богородицкий, В.Радлов, Ф.Корш, А.Самойлович, Н.Баскаков).

2. А.Казембек эшчәнлеге, аның иң әһәмиятле хезмәтләре.

Билет 13

1. Монгол яулап алуларыннан соң төрки халыклар. Төп мәдәният үзәкләре.

2. Чит илдә яшәүче төрки халыклар.

Билет 14

1. Борынгы төрки тел белеменең барлыкка килүе. XI-XIV йөзләрдә и�ат ителгән сүзлекләр.

2. И.Н.Березин - уку һәм эшләү урыны, төп хезмәтләре.

Билет 15

1. Казан тюркология мәктәбе.

2. Урта Азия һәм Казахстанда яшәүче төркиләр.

Билет 16

1. Көнчыгыш хун тармагына караган төрки телләр. Төр төркемнәре, үзенчәлекләре (Н.Баскаков буенча).

2. "Кодекс Куманикус" истәлеге. Язылу вакыты, эчтәлеге. Аны өйрәнүче галимнәр.

Билет 17

1. Борынгы Орхон-Енисей язмалары. Табылу урыны, өйрәнелү тарихы.

2. Г.Ибраһимовның тел белеме өлкәсендәге эшчәнлеге.

Билет 18

1. XIX йөзнең беренче яртысында төрки телләрне өйрәнүче гыйльми үзәкләр. Казан университетына тупланган галимнәр.

2. Йосыф Баласагунлы һәм аның хезмәте. Язылу чоры, эчтәлеге.

Билет 19

1. Төрки халыклар үсешенең хун чорына характеристика бирегез.

2. М.Мәхмүдов эшчәнлеге, фәнни хезмәтләре.

Билет 20

1. Төрки халыкларның борынгы чордан башлап дөнья цивилизациясенә керткән өлеше.

2. Алтын Урда чоры мәдәнияте. М.Болгариның "Нәһҗел-фәрадис" әсәре.

Билет 21

1. Революция алды елларында татар филологиясе өлкәсендә хезмәт күрсәткән галимнәр.

2. Болгар һәм болгар-кыпчак төркеменә караган төрки телләр, аларның төп үзенчәлекләре.

Билет 22

1. Төрки тел белеменә фәнни нигез салучы - академик В.В.Радлов. Аның эшчәнлеге, хезмәтләре.

2. Идел буе-Урал төрки халыклары. Аларны башка телләрдән аера торган тел үзенчәлекләре.

Билет 23

1. Уйгыр язуы белән язылган борынгы истәлекләр (документлар, әдәби әсәрләр).

2. Н.А.Баскаковның тюркология өлкәсендәге эшчәнлеге.

Билет 24

1. XIX йөзнең икенче яртысында төрки телләрне өйрәнүче гыйльми үзәкләр.

2. Монгол яуларына кадәр формалашкан кыпчак телләре һәм аларның үзенчәлекләре.

Билет 25

1. Урта рухани уку йортларында татар телен укыту һәм лингвистик хезмәтләр: И.Гиганов, Н.Троянский, Н.Остроумов .б.

2. Угыз телләре, аларның төп үзенчәлекләре.

Билет 26

1. Алтай телләренең уртак билгеләре: фонетик, морфологик, синтаксик, лексик. Карашлар.

2. Кырым татарлары теле төрки телләрнең кайсы төркеменә керә?

Билет 27

1. XVIII йөздә Россиядә көнчыгышны өйрәнә башлау. Себергә экспедицияләр. Сүзлекләр төзү эше.

2. Кавказда яшәүче төрки халыклар.

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Билет 28

1. Урта төрки чорда монгол явыннан соң төрки дәүләтләр торышы. XIV йөздә Урта Азиядә икътисадый, мәдәни һәм фәнни үсеш.

2. Ламбдаизм, ротацизм күренешен аңлатыгыз.

Билет 29

1. Караим, гагауз телләре. Аларның таралу территориясе, төрки телләрнең кайсы төркеменә керәләр.

2. Мәмлүкләр турында мәгълүмат бирегез. Ни өчен кыпчак грамматикалары һәм сүзлекләре гарәп һәм европа телләрендә язылган?

7.1. Основная литература:

Историческая грамматика русского языка : учебник для высших учебных заведений Российской Федерации / В. В. Колесов ; С.-Петерб. гос. ун-т, Фак. филологии и искусств .? Санкт-Петербург : Факультет филологии и искусств СПбГУ, 2009 .? 511, [1] с.

Основы филологии: Учебное пособие / А.А. Чувакин; Под ред. А.И. Куляпина. - М.: Флинта: Наука, 2011. - 240 с.http://znanium.com/bookread.php?book=331811

Введение в литературоведение. Основы теории литературы: учебник для бакалавров: для студентов высших учебных заведений, обучающихся по гуманитарным направлениям и специальностям | В.П. Мещеряков, А.С. Козлов, Н.П. Кубарева, М.Н. Сербул; под общ.ред. В.П. Мещерякова.-3-е изд., перераб. и доп. - Москва: Юрайт, 2013.- 421, [1] с.

7.2. Дополнительная литература:

Технология перевода : учебное пособие для студентов высших учебных заведений, обучающихся по специальности "Перевод и переводоведение" / Л.К. Латышев .? 2-е изд., перераб. и доп. ? Москва : ACADEMIA, 2008 .? 316.

7.3. Интернет-ресурсы:

Нуриева Ф.Ш. Введение в тюркскую филологию (на татарском языке). Система интерактивного тестирования знаний. - http: // 192. 168. 5. 110: 8000

Большой Энциклопедический словарь - dic.academic.ru/dic.nsf/enc3p/123418

Институт стран Азии и Африки при Московском государственном университете (МГУ) - http://www.iaas.msu.ru

Н.З.Гаджиева. Тюркские языки - www.lingvotech.com/gadzhiyeva-90

Тюркские языки - ru.wikipedia.org/wiki/

Филологический портал Philology - www.philology.ru

8. Материально-техническое обеспечение дисциплины(модуля)

Освоение дисциплины "Введение в тюркскую филологию" предполагает использование следующего материально-технического обеспечения:

Необходимые технические средства:

1. Мультимедийный компьютер.
2. Средства телекоммуникации (электронная почта, выход в Интернет).
3. Сканер.
4. Принтер лазерный.
5. Копировальный аппарат.
6. Ноутбук

ЭЛЕКТРОННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИНФОРМАЦИОННО-АНАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА КФУ

Программа составлена в соответствии с требованиями ФГОС ВПО и учебным планом по направлению 032700.62 "Филология" и профилю подготовки Прикладная филология (Татарский язык и литература, этнодизайн) .

Автор(ы):
Нуриева Ф.Ш. ____________________
"__" _________ 201 __ г.

Рецензент(ы):
Гайнуллина Г.Ф. ____________________
"__" _________ 201 __ г.